

”Naisten toinen koti – kokemuksia maahanmuuttajanaisten kotoutumisesta”, Turku 10.2.2010

Opetuskoti Mustikka tärkeä lenkki naisten kotoutumisessa

Turussa Halisten kaupunginosassa toimii Sateenkaari Koto ry:n ylläpitämä Opetuskoti Mustikka. Toimintaa on pyöritetty vuodesta 2005 RaY:n tuella. Opetuskoti on suunnattu Halisten alueen maahanmuuttaja-taustaisille naisille ja heidän lapsilleen. Kohderyhmänä ovat erityisesti pakolaistaustaiset naiset, jotka ovat asuneet Suomessa kauemmin kuin kolme vuotta. Sitten he eivät enää kuulu virallisten kotouttamispalveluiden piiriin. Käytännössä opetuskodin piirissä on muitakin kuin pakolaistaustaisia maahanmuuttajanaisia. Yhteensä projektin toimintaan osallistui vuonna 2009 noin 50 eri naista. Näistä noin 20 kävi aktiivisesti eli vähintään viikottain. Opetuskoti sijaitsee ns. tavallisessa kerrostaloasunnossa. Henkilökuntaa on neljä (opetuskotiohjaaja, kulttuuriohjaaja, projektivastaava ja projektityöntekijä). Työntekijöiden viikotyömäärä vaihtelee 16–30 tunnin välillä.

Kehittääkseen toimintaa, Sateenkaari Koto ry., Väestöliitto ja Siirtolaisuusinstituutti järjestivät yhteis-seminaarin 10.2.2010 Turun yliopistolla. Seminaarin teemana oli ”Naisten toinen koti – kokemuksia maahan-

muuttajanaisten kotoutumisesta”. Seminaariin osallistui n. 150 henkeä, luentosalissa loppuivat aamupäivällä jo paikatkin. Mikä ilahduttavinta, sekä esiintyjistä että osallistujista huomattava osa oli maahanmuuttajia.

Mielenkiintoisten esitelmien ohella ohjelmassa oli myös pienryhmätyöskentelyä. Osallistujat jaettiin seitsemään pienryhmään, joiden keskusteluissa paneuduttiin mm. kielen merkitykseen kotoutumisessa, naisten työllistymisen haasteisiin, vertaistukiverkostojen rooliin kotoutumisessa jne.

Opetuskoti Mustikan toimesta on löydetty monia uusia ja tärkeitä tapoja syventää kotoutumisprosessia. Samoin opetuskodin toiminnasta on tehty opinnäyte-työtä. Olisikin tärkeää, että opetuskoti voisi jatkaa tärkeää kehitystyötään. Jatkossa myös kantaväestön ja kokonaisten perheiden integroiminen toimintaan tavalla tai toisella voisi olla merkittävä lisä opetuskodin toimintaan.

Lisätietoa opetuskodista ja sen toiminnasta löytyy osoitteesta: <http://www.sateenkaarikoto.fi/perhetyo/muu-maa-mustikka.html>

Ismo Söderling

Seminaarissa Väestöliiton kotouttamisasiantuntijan Mina Zandkarimin (huivi kaulassa) johdolla pienryhmä pohti vertaistuen merkitystä kotoutumiselle. Kuva: Ismo Söderling.

Aisha ja Shara esittivät kurdinkielisen laululeikin. Yleisölläkin oli hauskaa. Kuva: Ismo Söderling.

”Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut”, Kauhajoki 23.3.2010

Etelä-Pohjanmaalla vieraskielisen väestön osuus koko väestöstä on maan alhaisin. Jo joitakin vuosia alueella on toimittu aktiivisesti sen eteen, että vierasperäisen väestön määrä nousisi. Tähän panostukseen liittyy Kauhajoella 23.3. pidetty seminaari *Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut*. Seminaarin välitön tarkoitus oli esitellä pilottikokeilua ”Maahanmuuttajat ja julkinen palvelujärjestelmä” ja sen tuloksia, mistä aiheesta toivotavasti myöhemmin enemmän.

Seminaarin vieraista ohjelman avasi Suomen Kuntaliiton Anu Wikman-Immonen. Hän puhui siitä, mitä odotuksia ja haasteita maahanmuutto tuo kunnille. Hänen mukaansa kotouttamisen alkuvaihe on ratkaisevan tärkeä ja siihen pitäisi panostaa nykyistä enemmän. Panostusta estää kuitenkin rahapula: valtion tuki kunnille on liian vähäinen. Jotta päästäisiin edes vuoden 1993 tukitasoon, pitäisi tukea korottaa 50 prosenttia, joten jo saatu 10 prosentin korotus on aivan riittämätön. Kuntien roolia korostaa myös se, että tullessaan maahan muuttaja asettuu aina johonkin kuntaan ja hänestä tulee kuntalainen. Tällöin häntä koskevat samat palvelut kuin muitakin kuntalaisia. Paikalliset palvelut on myös saatava toimimaan, ettei kantaväestö muuta niiden puutteessa pois ja näin edesauta ”etnisten slummien” syntyä. Tavoitteena ovat etnisesti tasapainoiset asuinalueet, joissa palvelut toimivat.

Tampereen kaupungin maahanmuuttajatyön pääkoordinaattori Marja Nyrhinen kertoi pirkanmaalaisista kotouttamiskokemuksista. Hänen mukaansa avainasemassa on maahanmuuttajien oman osaamisen tukeminen oman elämän järjestämisessä. Vertauskuvana hän käytti sitä, että maahanmuuttajille ei pidä järjestää omia kirjastoja, vaan tuottaa oppaita siitä, kuinka käytän olemassa olevaa kirjastoa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa maahanmuuttajien kotoutumista seurannut projektipäällikkö Juliano Prisada korosti myös kunnan keskeistä roolia ja sitä, että kunnassa tai maakunnassa tapahtuvaa toimintaa pitäisi koordinoita entistä paremmin, jotta eri toimijat olisivat tietoisia siitä, mitä tapahtuu ja missä mennään. Kotouttamisen työkalut ovat kunnan kotouttamisohjelma ja henkilökohtainen kotouttamissuunnitelma. Sen resursseina ovat maahanmuuttajayhdyshenkilöt (koordinaattorit), viranomaiset, kolmas sektori, yritykset, oppilaitokset ja hankkeet. Kotoutumista pitää myös seurata ja toiminnan on oltava asiakaslähtöistä.

Etelä-Pohjanmaan aktivoituminen maahanmuuttoasioissa on ollut huomattavaa. Tähtäimessä on maahanmuuton avulla saada pumpattua maakuntaa uutta aktiviteettia ja elinvoimaa, jonka avulla turvataan maakunnan suotuista tulevaisuus.

Markku Mattila

”Romanit ja holokausti”, Helsinki 8.–9.4.2010

Natsien suorittama juutalaisten kansanmurha tunnetaan hyvin. Vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että kansallissosialistien systemaattisen murhapoliittikan kohteina oli muitakin ihmisryhmiä, esimerkiksi romanit. Romaneita kohdanneen katastrofin unohtamisessa asiaa on edesauttanut heidän asemansa yhteiskuntien vähäarvoisena ja syrjittynä ryhmänä. Toisaalta romanit eivät ole yhtenäinen kansa, vaan jakaantuvat moniin erilaisiin ryhmiin.

Euroopan romanien kohtalo vaihteli asuinpaikan mukaan. Esimerkiksi Suomi oli maa, jossa romanit – samoin kuin juutalaisetkin – selvisivät turvassa natsien tuhopoliitikalta. Suomen romanit taistelivat juu-

talaisten tavoin Suomen armeijassa, ja jatkosodassa he olivat näin ollen jopa kansanmurhaa toteuttaneiden saksalaisten aseveljiä. Mutta, kuten professori Juhana Sihvola totesi, jatkosodan valinnoissa oli kyse ”valinnasta Pirun ja Belzebubin välillä”. Toisaalta Suomen romaneilla ei myöskään ollut tietoa natsien romaneihin kohdistamasta kansanmurhapoliitikasta, kuten kirjailija Veijo Baltzar painotti. Sielläkin missä kansanmurhapoliitikkaa toteutettiin, sitä voitiin toteuttaa perin eri lailla. Professori Paul Polanskyn mukaan Tšekissä 90 prosenttia maan romaniväestöstä menehtyi natsivallan alla, naapurialueella Slovakiassa vastaavasti vain 10 prosenttia. Lisäksi tekijöinä eivät ai-

na olleet saksalaiset: natsit myös antoivat tilaisuuden ja/tai osoittivat uhrin paikallisille toimijoille. Näin tapahtui esimerkiksi Kroatiassa.

Romanien kolkko kohtelu jatkui myös sodan jälkeen. Esimerkiksi Tšekkoslovakiassa oli syytä salata Auschwitzin keskitysleirissä saatu numerotatuointi, sillä tatuoidut eivät saaneet töitä, koska heitä pidettiin rikollisina. Nykyiseen Euroopan unioniin kuuluu maita, joissa romanien asiat on hoidettu katastrofaalisen huonosti tai joissa romanit kokevat myös suoraa fyysistä vainoa. Meillekin tutut Romaniasta ja Bulgariasta peräisin olevat kerjäävät romanit ovat omien maidensa tietoisien kurjistamispolitiikan tulosta tai ainakin tulosta törkeästä välinpitämättömyydestä romaneiden olojen kohentamista kohtaan. Slovakiassa ja Unkarissa romanit myös kokevat vainoa. Näissä toimissa ”kunnostautuvat” yleensä äärinationalistiset oikeistolaiset ainekset. Tässä suhteessa Unkarin tuore vaalitulokset tiedä romaneille hyvää, kuten tohtori Gerhard Baumgartner ennakoit tulevien vaalien tulosta.

Entinen pääministerimme Paavo Lipponen korosti pariinkin otteeseen voimakkaasti, että Unionin tasolla romanien oikeuksia polkevat ja vainoamisen sallivat valtiot on pantava ruotuun. Hänen mukaansa puheiden aika on ohi, vastuunkantajia pitää vähi-

tellen löytyä ja todellista parannusta romanien oloihin ennen kaikkea Itä-Euroopassa pitää alkaa saada. Professori Paul Polansky tosin oli skeptinen poliittisten organisaatioiden haluun tarttua romanien ongelmiin. Esimerkkinä hän kertoi Kosovon Mitrovicasa sijaitsevista romanien pakolaisleireistä. Leirit perustettiin vuonna 1999 lyijyn saastuttamalle alueelle ja asukkaat kärsivät lyijymyrkytyksestä. Tästä huolimatta sellaiset tahot kuin YK:n pakolaisjärjestö, UNCHR ja EU eivät ole saaneet romaneita siirrettyä terveydelle vaaralliselta alueelta.

Käydyissä keskusteluissa peräänkuulutettiin myös sitä, että romanien historia olisi saatava osaksi kouluopetusta, ovathan romanit vanhin ja suurin niin sanottuista vanhoista vähemmistöistämme. Romaneita on Suomessa asunut 1500-luvulta saakka ja nykyisin heitä lasketaan olevan noin 10 000 henkeä. Selvästi ympäristöstään erottuvana ”maahanmuuttajaryhmänä” he ovat olleet sellaisessa asemassa, että heidän historiansa parempi tunteminen loisi mielestäni pohjaa myös nykyisen maahanmuuton problematiikan parempaan ymmärtämiseen.

Markku Mattila

Siirtolaisuusinstituutti sai huomattavan lahjoituksen

Brasiliassa sijaitsevaan Penedoon muutti 1920-luvulla noin 150 suomalaista – huomattava osa heistä oli Varsinais-Suomesta. Mukaan meni hieman myöhemmin myös nuori Niilo Valtonen. Hänestä kasvoi paikakunnalla arvostettu toimenmies. Niilo oli monessa mukana: hän osasi käyttää kynää, kirvestä ja kameraa. Eläkkeelle jäätyään Niilo kirjoitti mm. Penedon suomalaisten historiaa. Voimiensa vähetessä viime vuosituhannen lopussa hän toimitti materiaalin eli valmistuneet käsikirjoitukset sekä n. 1000 valokuvaa sisarenpojalleen, Turun yliopiston professorille Jarmo Hietarinnalle Turkuun. Professori Hietarinta taas halusi lahjoittaa materiaalin Siirtolaisuusinstituutin arkistoon dokumentoitavaksi ja tallennettavaksi. Jo aikaisemmin on sovittu, että Niilo Valtonen elämäntyö eli suomalaisten siirtolaisten Penedon kokemuksiin liittyvä käsikirjoitus toimitetaan kirjaksi.

Siirtolaisuusinstituutti haluaa puolestaan kiittää professori Hietarintaa erittäin merkittävästä ”Niilo Valtonen kokoelman” lahjoituksesta.

Ismo Söderling

